

Załącznik
do Uchwały Nr XVIII/210/12
Rady Gminy Sierakowice
z dnia 8 maja 2012

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W SIERAKOWICACH

NA LATA 2012 - 2014

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011r.
o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności,

dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci,

w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.”

Sierakowice, marzec 2012 r.

I. WSTĘP

Dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

Rodzina to podstawowe środowisko, które powinno mu zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne. Rodzina oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest ona najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Jest pierwszym, najważniejszym środowiskiem w jego życiu, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się prawidłowo rozwijać. W rodzinie dokonuje się najważniejsza część procesu wychowawczego - dziecko uczy się „jak być człowiekiem”. Dlatego tak ważne jest zachowanie poprawnych relacji między wszystkimi członkami rodziny oraz właściwe wypełnianie ról społecznych jej członków.

Jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, a rodzina staje przed problemami, z którymi samodzielnie nie potrafi, bądź też nie jest w stanie sobie poradzić, wtedy instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Pierwszy i niezbędny etap działań podejmowanych w stosunku do członków rodziny stanowić będzie diagnoza jakości funkcjonowania rodziny, jej potencjału i zagrożeń. Jest to krok, który nadaje kierunek dalszej pracy z rodziną nad rozwojem jej mocnych stron, wykorzystaniem szans oraz zminimalizowaniem zagrożeń.

Etapem końcowym będzie osiągnięcie przez rodzinę stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. W rodzinach pojawiają się trudności w ich realizacji na skutek czynników zewnętrznych (m. in. problemy ekonomiczne, wynikające z bezrobocia, niskich dochodów, wzrostu kosztów utrzymania i kształcenia, utraty zdrowia itp.). Są jednak i takie rodziny, w których źródło dysfunkcyjności tkwi w czynnikach odnoszących się do właściwości osobowościowych członków rodziny, przyjętego stylu życia czy wartości kulturowanych wielopokoleniowo. Są to zachowania o charakterze nieprzystosowania społecznego, nałogi, przemoc, przestępczy styl życia, brak respektowania norm moralnych i społecznych, brak odpowiedzialności, a także zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo - wychowawczych.

Rodzina dysfunkcyjna charakteryzuje się szczególnym zbiorem cech niepożądanych ze społecznego punktu widzenia i nie wypełnia swoich funkcji (kontrolno - zabezpieczających, opiekuńczo-wychowawczych, emocjonalnych). W związku z powyższym nie jest ona w stanie realizować zadań na nią nałożonych, stanowiąc tym samym potencjalne zagrożenie prawidłowego funkcjonowania, jak i rozwoju jej poszczególnych członków, a zwłaszcza dzieci.

Dlatego też rodziny te wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Praca z rodziną prowadzona przez pracowników pomocy społecznej powinna być połączona ze wsparciem ze strony innych instytucji, środowiska lokalnego, bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponad to, praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadre, kompetentną i obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem wszelkich działań na rzecz rodziny powinno być wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

II. PODSTAWA PRAWNA

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- a) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r., Nr 149, poz. 887z późn. zm.),
- b) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- c) Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sierakowice na lata 2006 - 2013, uchwała Nr XLII/320/06 Rady Gminy Sierakowice z dnia 28 marca 2006 r.
- d) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- e) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- f) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- g) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.).

III. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Zgodnie z zapisami Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sierakowice na lata 2006 - 2013,

„Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc, może to zrobić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające powyższe funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane.”

Aby dziecko miało prawo rozwijać się w rodzinie naturalnej program zawiera propozycje skorelowanych działań, zarówno profilaktycznych, jak i zmniejszających skutki patologii,

skierowanych do rodzin, które wymagają pomocy zarówno materialnej i socjalnej jak też specjalistycznej (w tym psychologicznej i pedagogicznej). Proponowane działania mają za zadanie wesprzeć rodzinę z „grupy ryzyka” w pełnieniu jej podstawowych funkcji, w myśl zasady, że w pierwszej kolejności wykorzystywane powinny być zasoby i możliwości własne rodziny. Główny akcent w pracy z rodziną położony jest na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest zabieranie dziecka z domu.

Ponad to praca socjalna z rodzicami biologicznymi dziecka prowadzona jest także po zabraniu go z domu, żeby zwiększyć jego szanse powrotu do rodziny naturalnej.

IV. ZASADY OGÓLNE SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY

- Podmiotowość rodziny, ochrona praw rodziny, praw dziecka;
- Pierwszeństwo prawa dziecka do życia w zdrowej rodzinie;
- Kompleksowość działań podmiotów publicznych i niepublicznych w działaniach na rzecz rodzin;
- Pierwszeństwo dziecka do ochrony i praw - zwłaszcza niepełnosprawnego oraz zagrożonego ubóstwem, deprawacją, degradacją i marginalizacją społeczną;
- Preferowanie/promocja rozwiązań systemowych w pracy z dziećmi i młodzieżą, opartych na subsydiarności form działania;
- Wspieranie rodziny w realizacji jej funkcji wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych;
- Edukacja podstawowym warunkiem rozwoju jednostkowego i zbiorowego;
- Profilaktyka przed interwencją w rozwiązywaniu problemów rodziny i młodego pokolenia.

V. DIAGNOZA SPOŁECZNA

W 2011 R. OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SIERAKOWICACH OBJĄŁ SZEROKO ROZUMIANYM WSPARCIEM 678 RODZIN W KTÓRYCH PRZEBYWAŁO 2639 OSÓB. Z OGÓLNEJ LICZBY RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY OŚRODKA 401 TO RODZINY Z DZIEĆMI, W KTÓRYCH WYCHOWYWAŁO SIĘ 1225 DZIECI. 943 Z NICH OBJĘTA BYŁA PROGRAMEM „POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA”. 15% RODZIN Z DZIEĆMI OBJĘTYCH WSPARCIEM, TO RODZINY

NIEPEŁNE, A 52% TO RODZINY WIELODZIETNE. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO WYKAZYWAŁO AŻ 160 RODZIN W KTÓRYCH PRZEBYWAŁO 940 OSÓB. TO NIEMALŻE CO CZWARTA RODZINA POZOSTAJĄCA POD OPIEKĄ OŚRODKA KTÓRA NIE RADZIŁA SOBIE W OPIECE I WYCHOWANIU DZIECI. ANALIZUJĄC POWODY PRYZNANIA POMOCY NALEŻY RÓWNIEŻ PODKREŚLIĆ, ŻE 62% RODZIN DOTKNIĘTYCH JEST UBÓSTWEM, KTÓRE GENERUJE WYSTĘPOWANIE PATOLOGII SPOŁECZNEJ. PONADTO RODZINY BORYKAJĄ SIĘ Z PROBLEMAMI WYNIKAJĄCYMI Z DŁUGOTRWAŁEJ LUB CIĘŻKIEJ CHOROBY CZY NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI. NIE BEZ ZNACZENIA SĄ TEŻ ZAUWAŻALNE ZJAWISKA BEZROBOCIA, ALKOHOLIZMU I PRZEMOCY, KTÓRYCH KONSEKWENCJE SĄ SZCZEGÓLNIENIE KORZYSTNE DLA WYCHOWUJĄCYCH SIĘ W TYCH RODZINACH DZIECI.

TABELA 1 I 2 W SPOSÓB SZCZEGÓŁOWY CHARAKTERYZUJĄ TYPY RODZIN I POWODY PRYZNANIA POMOCY MIESZKAŃCOM GMINY SIERAKOWICE NA PRZESTRZENI OSTATNICH 3 LAT.

Tabela 1.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną

	2009	2010	2011
Rodziny ogółem	763	730	678
o liczbie osób			
1	139	154	152
2	50	59	64
3	72	80	64
4	145	136	127
5	149	131	115
6 i więcej	208	170	156
Rodziny z dziećmi	259	438	401
o liczbie dzieci			
1	34	66	53
2	64	134	122
3	34	113	107
4	35	75	68
5	48	25	26
6	25	10	11
7 i więcej	19	15	14
Rodziny niepełne	67	63	59
o liczbie dzieci			
1	18	22	20
2	19	25	19
3	8	7	10
4 i więcej	22	9	10

Pomimo, że ogólna liczba rodzin obejmowanych pomocą społeczną ma tendencję spadkową, to wśród nich są rodziny wychowujące dzieci. Liczba tych rodzin w 2010 r. zwiększyła się niemalże dwukrotnie w stosunku do 2009 r. i nadal wzrasta.

Tabela 2.

Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2009	2010	2011
Ubóstwo	443	462	419
Bezdomność	2	7	8
Potrzeba ochrony macierzyństwa	128	156	148
w tym: wielodzietność	124	155	146
Bezrobocie	126	185	174
Niepełnosprawność	249	283	287
Długotrwała lub ciężka choroba	288	377	335
Bezradność w sprawach opiek- wych. i prowadzeniu gospodarstwa dom.	69	87	160
W tym: rodziny niepełne	43	60	62
rodziny wielodzietne	26	29	101
Przemoc w rodzinie	15	15	25
Alkoholizm	21	40	39
Zdarzenie losowe	8	2	11
Sytuacja kryzysowa	16	0	2

Na podstawie danych zawartych w tabelach 1 i 2 można zauważyć, że tak, jak wzrasta z roku na rok liczba rodzin z dziećmi, korzystających z pomocy społecznej tak też tendencję wzrostową wykazują:

- rodziny borykające się z problemami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- rodziny z problemami wynikającymi ze stanu zdrowia (niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba),
- bezrobocie,
- alkoholizm i przemoc w rodzinie.

Z danych Gminnej Komisji Alkoholowej wynika, że problem alkoholowy rodzin jest zdecydowanie większy. Obrazuje to tabela 3.

Tabela 3.

	2009	2010	2011
Liczba zarejestrowanych osób uzależnionych	237	264	308
Liczba zarejestrowanych osób współuzależnionych	36	45	89
Liczba osób skierowanych do biegłych sądowych o badanie stopnia uzależnienia	16	19	28
Ilość osób wezwanych do Punktu Konsultacyjnego na rozmowę motywującą i diagnozę uzależnienia	19	37	27
Ilość wystosowanych wniosków do sądu o przymusowe leczenie odwykowe	12	15	11

U wielu rodzin objętych pracą socjalną lub nadzorem kuratora występują liczne problemy w opiece nad dziećmi: zaniedbywanie nauki, nie realizowanie obowiązku szkolnego, zagrożenie demoralizacją, niska samoocena, złe warunki socjalno - bytowe, uzależnienie od alkoholu rodziców, przemoc domowa. Brak odpowiedniego, specjalistycznego wsparcia dla

tych rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Z Gminy Sierakowice w 2011 r. w pieczy zastępczej przebywało 25 dzieci przy czym 18 dzieci przebywało w rodzinnych formach opieki zastępczej natomiast 7 dzieci przebywało w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Z dotychczasowych analiz wynika również, że na koniec 2011 r. liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej w 2012 to 14. Są to dzieci pochodzące z 10-ciu wieloprotblemowych rodzin, wymagających zintegrowanych i intensywnych działań wielu specjalistów w tym przydzielenia im asystenta rodzinnego.

Rokiem szczególnie trudnym dla rodzin i ich dzieci, był rok 2009, kiedy to postanowieniem Sądu aż 23 dzieci zostało zabranych od rodziców i umieszczonych w pieczy zastępczej. W roku 2010 w pieczy zastępczej umieszczono 5 dzieci a w 2011 roku 3 dzieci.

VI. ADRESACI PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny w Sierakowicach ukierunkowany jest przede wszystkim na problemy rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo - wychowawczych:

- małoletnich matek,
- rodzin niepełnych,
- rodzin wielodzietnych,
- rodzin wychowujących dzieci w wieku 0 - 6 lat, oraz realizujących obowiązek nauki na poziomie szkoły podstawowej,
- rodzin zmagających się z trudnościami wychowywania dzieci w wieku dojrzewania,
- rodzin przeżywających trudności związane ze stanem zdrowia dziecka (np. dzieci chore, niepełnosprawne, nadpobudliwe, z zaburzeniami zachowania),
- rodzin w sytuacjach kryzysowych wynikających z problemów rodziców (konflikty małżonków, przemoc, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo).

VII. CELE I ZADANIA

Cel główny

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swych funkcji, a zwłaszcza funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez zespół planowych i zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Zadania

1. Diagnozowanie środowisk rodzinnych oraz planowanie i organizowanie działań wspierających:

- 1) rozpoznanie problemów występujących w rodzinie,

- 2) określenie, wspólnie z rodziną, podstawowych jej problemów i potrzeb,
- 3) bieżące kontakty pracowników pomocy społecznej z pedagogami szkolnymi,
- 4) przeprowadzenie przez pedagogów szkolnych analizy niepokojących zachowań dzieci i młodzieży podczas pobytu w placówkach oświatowych,
- 5) sporządzenie planu pomocy rodzinie z uwzględnieniem metod bezpośredniej pracy z rodziną,
- 6) zorganizowanie wsparcia rodzinie poprzez zaproszenie do współpracy specjalistów, reprezentantów wszystkich zainteresowanych służb i instytucji,
- 7) zmotywowanie rodziny do współpracy i działań zmierzających do pokonania problemów,
- 8) podejmowanie czynności związanych z realizacją zadań zawartych w planie, przy aktywnym udziale rodziny.

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny:

- 1) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej, między innymi poprzez przyznawanie zasiłków lub pomocy rzeczowej, w tym zapewnienie dzieciom odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,
- 2) organizacja i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
- 3) organizacja i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
- 4) organizowanie dla dzieci, młodzieży i rodzin aktywnych form spędzania czasu wolnego,
- 5) organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom i ich rodzinom,
- 6) monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez kontakt i współpracę z podmiotami świadczącymi usługi medyczne.

3. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących, poprzez objęcie rodzin dysfunkcyjnych zintegrowaną, profesjonalną pomocą:

- 1) systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, asystentów rodzin, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną, w tym lekarzy i pielęgniarek świadczących usługi medyczne mieszkańcom, psychologów Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i innych specjalności,
- 2) prowadzenie konsultacji i poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązywania problemów oraz udzielanie informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe,
- 3) prowadzenie specjalistycznego wsparcia rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem oraz terapii i mediacji,
- 4) udzielenie w ramach zintegrowanych działań pracowników pomocy społecznej, służby zdrowia, oświaty, GKRPA i policji szybkiej i skutecznej pomocy osobom, rodzinom doznającym przemocy,
- 5) udzielenie wszechstronnej pomocy wszystkim poszkodowanym w wyniku zdarzeń traumatycznych takich jak: wypadki, katastrofy, nieuleczalna choroba, śmierć bliskiej osoby, a także będących w kryzysach psychospołecznych,

- 6) organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, w tym organizowanie grup wsparcia i grup samopomocowych,
- 7) organizowanie różnego rodzaju usług dla rodzin z dziećmi, w tym specjalistycznych,
- 8) organizowanie spotkań informacyjnych, porad, szkoleń, konferencji itp., służących doskonaleniu systemu współpracy pomiędzy Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, instytucjami oraz organizacjami zajmującymi się organizowaniem pomocy rodzinom,
- 9) umożliwienie i wspieranie ustawicznego doskonalenia umiejętności zawodowych pracowników instytucji działających na rzecz dziecka, rodziny, poprzez udział w szkoleniach, warsztatach i innych formach edukacyjnych,
- 10) bieżące aktualizowanie informacji między innymi na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierakowicach w zakresie miejsc i form pomocy osobom i rodzinom będącym w kryzysie.

4. Udzielanie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych:

1) praca z rodziną

Podstawowym narzędziem działania na rzecz dziecka jest praca z rodziną. Jest ona ważna w momencie przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności, jest niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys, zagrażający dobru dziecka. W wyniku pracy z rodziną powinna ona osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone.

Praca z rodziną powinna być:

- profesjonalna, prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę;
- możliwie wcześnie podejmowana;
- kompleksowa i obiektywna;
- ukierunkowana na pracę z rodziną i osobami bliskimi dziecku;
- prowadzona na podstawie opracowanego wspólnie z rodziną planu.

Praca z rodziną powinna przybierać różnorodne formy dostosowane do potrzeb, możliwości i okoliczności udzielania pomocy i wsparcia.

W gminie Sierakowice praca z rodziną niewydolną w sprawach opiekuńczo-wychowawczych będzie polegać w szczególności na działaniach profilaktycznych rozumianych jako interdyscyplinarne działania i wsparcie ze strony służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny. Istotnym wsparciem tych działań będzie praca zespołowa. Obok asystenta rodziny, w zależności od oceny sytuacji rodziny i dziecka, w skład zespołu może wchodzić pracownik socjalny, specjalista pracy z rodziną, psycholog, pedagog, kurator, przedstawiciel służby zdrowia, pedagog szkolny, przedstawiciel organizacji pozarządowej, przedstawiciel policji.

Praca z rodziną niewydolną realizowana przez utworzony w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej Zespół Poradnictwa Specjalistycznego i ds. Asysty Rodzinnej prowadzona będzie w formie poradnictwa, terapii psychologicznej i pedagogicznej rodzin, treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacji, mediacji, konsultacji. Narzędziem

wzmocnienia rodziny będzie współpraca pomiędzy rodzinami, wymiana doświadczeń, tworzenie grup wsparcia, doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego dla rodziców itp. Poradnictwo i terapia rodzin będą opierać się na diagnozie sytuacji dziecka oraz jego potrzeb i możliwości, a także na diagnozie środowiska rodzinnego i analizie przyczyn kryzysu.

W ramach terapii rodzin będą tworzone wspólnie z rodziną, indywidualne plany terapeutyczne dla rodzin i dzieci, jak również praca będzie odbywać się w ramach grup wsparcia. Terapia rodzin będzie prowadzona z wykorzystaniem najnowszych metod i technik terapeutycznych. Tam, gdzie jest to potrzebne i możliwe, praca z rodziną będzie mogła opierać się o kontrakty rodzinne przy czym, w oparciu o tę i inne metody pracy, praca z rodziną będzie opierać się na świadomym, dobrowolnym podejmowaniu przez rodzinę zobowiązań, a nie ich wymuszaniu. Rodziny niechętnie do współpracy będą motywowane do wprowadzania pozytywnych zmian.

Narzędziem służącym efektywnej pomocy rodzinie będzie opracowany przez asystenta rodziny we współpracy z członkami rodziny i w kontakcie z pracownikiem socjalnym, plan pracy z rodziną. Jego realizacja doprowadzi do usunięcia czynników przeszkadzających w osobistym wychowywaniu przez rodzinę własnych dzieci. Plan pracy będzie zawierać propozycje rozwiązywania podstawowych problemów: socjalnych, psychologicznych, wychowawczych, pomoc w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, pomoc w zakresie opieki nad zależnymi członkami rodziny, pomoc w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej itp. Działania te doprowadzą do osiągnięcia przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi wychowywanie dzieci w rodzinie i nie doprowadzi do oddzielenia dzieci od ich rodziców. W przypadku dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej podjęta praca z rodziną naturalną dziecka przygotowuje ją do jak najszybszego powrotu dziecka do niej.

Rezultaty wspierania rodziny będą możliwe do osiągnięcia za zgodą i przy aktywnym udziale rodziny objętej pomocą.

2) pomoc w opiece i wychowaniu dziecka przez działania:

- a) placówek wsparcia dziennego;
- b) rodzin wspierających.

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, potrzebują pomocy w zakresie organizowania tym dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, zaburzeń zachowania itp. W związku z tym konieczny jest rozwój różnorodnych środowiskowych form dziennej opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku szkolnym oraz instytucji wspierających rodziny w wychowaniu i kształceniu dzieci. Rolę tę mogą pełnić placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające.

Placówki wsparcia dziennego powinny nie tylko organizować dzieciom czas wolny i pomoc w nauce, ale również wychowawcy w nich zatrudnieni powinni współpracować z rodzicami dziecka, uczyć ich jak rozumieć swoje dziecko, jak je wychowywać, jak współpracować ze szkołą itp.

W pracy z rodziną bardzo ważne jest wsparcie środowiska lokalnego. Istotną rolę odegrać mogą sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci. Celowe jest zbudowanie sieci rodzin chętnych do służenia pomocą systematycznie lub w sposób doraźny, w razie potrzeby. Rodzina w kryzysie będzie mogła wówczas skorzystać, przy wypełnianiu funkcji opiekuńczych, wychowawczych i społecznych, ze wsparcia ze strony innej rodziny ze środowiska lokalnego, tzw. rodziny wspierającej zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Taką rodziną mogłaby stać się rodzina chętna do pomocy, posiadająca odpowiednie predyspozycje osobowościowe i po przejściu krótkiego szkolenia. Rodzina taka pod opieką asystenta rodzinnego, współpracowałaby z rodziną potrzebującą pomocy tj. pomagałaby jej w prowadzeniu gospodarstwa domowego, opiece i wychowaniu dziecka, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające uruchamiane będą na terenie Gminy Sierakowice w przypadkach zdiagnozowanej potrzeby przy jednoczesnych możliwościach finansowych gminy.

5. Doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji, organizacji i społecznością lokalną:

- 1) bieżąca współpraca przedstawicieli placówek oświatowych, policji, służby zdrowia, pomocy społecznej, sądu, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego, organizacji pozarządowych i innych instytucji które mają kontakt z dzieckiem i jego rodziną, w celu wspomaganie rodziny w działaniach na rzecz poprawy jej sytuacji,
- 2) stała współpraca merytoryczna z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie jednostką realizującą zadanie z zakresu sprawowania pieczy zastępczej,
- 3) wspieranie i propagowanie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej sprzyjających rozwijaniu inicjatyw lokalnych w zakresie wsparcia rodziny i dzieci czy postaw charytatywnych w stosunku do osób wymagających pomocy i wsparcia,
- 4) udział w projektach współfinansowanych ze środków pozabudżetowych w tym rządowych, Unii Europejskiej, mających na celu:
  - ochronę poziomu życia rodzin,
  - rozwój wiedzy i umiejętności związanych z opieką i wychowaniem dzieci oraz rozwiązywaniem problemów w rodzinie,
  - rozwój specjalistycznego wsparcia dla rodzin,
  - doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji, organizacji pozarządowych, społeczności lokalnej.

6. Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem oraz monitorowanie funkcjonowania rodzin po zakończeniu bezpośredniej pomocy.

1) Rodziny zagrożone kryzysem powinny być stale monitorowane przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia i inne instytucje, które kontaktują się z rodziną, w tym także (w razie potrzeby) przez policję i kuratorów. Każda z tych instytucji powinna informować Zespół Poradnictwa Specjalistycznego i ds. Asysty Rodzinnej działający w strukturach GOPS a przede wszystkim asystenta rodzinnego o ujawnionych zagrożeniach rodziny objętej jego pomocą.

Efektom prawidłowo prowadzonej pracy z rodziną powinno być pozostanie dziecka w rodzinie lub jego powrót do rodziców, jeżeli już zostało umieszczone poza rodziną. Nawet jeżeli praca z rodziną dała pozytywny efekt i rodzina przezwyciężyła kryzys, należy pamiętać, że wypełnianie przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczej powinno być monitorowane, przy czym zakres monitoringu powinien - w miarę coraz bardziej samodzielnego radzenia sobie rodziny z problemami - ograniczać się do dyskretnej obserwacji.

2) W procesie monitorowania przewiduje się analizę wskaźników takich jak:

- liczba zdiagnozowanych rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- liczba dzieci w rodzinach zagrożonych odebraniem im dzieci,
- liczba orzeczeń sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- liczba dzieci które powróciły z opieki zastępczej do rodziny,
- liczba interwencji kryzysowych,
- ilość spraw skierowanych do zespołu interdyscyplinarnego,
- ilość rodzin/osób objętych poradnictwem specjalistycznym,
- ilość realizowanych w danym roku planów pracy z rodziną,
- ilość funkcjonujących grup wsparcia,
- liczba asystentów rodzinnych w gminie,
- liczba rodzin zobowiązanych do pracy z asystentem rodziny,
- liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny,
- liczba ustanowionych rodzin wspierających,
- ilość funkcjonujących placówek wsparcia dziennego,

VIII. REALIZACJA PROGRAMU

1. Koordynowanie i organizowanie działań w ramach Programu, inicjowanie nowych rozwiązań należy do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sierakowicach. Program realizowany będzie na terenie Gminy Sierakowice w latach 2012-2014.

2. W realizacji programu, w tym: w zakresie inicjowania nowych rozwiązań i podejmowania różnych form i metod rozwiązywania problemów społecznych rodziny, należy wziąć pod uwagę uczestnictwo wszystkich podmiotów i instytucji działających na terenie gminy.

Kluczową rolę przypisuje się:

- pracownikom socjalnym oraz pracownikom Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego

- i ds. Asysty Rodzinnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- pedagogom szkolnym placówek oświatowych na terenie gminy Sierakowice oraz pracownikom:
  - Komisariatu Policji w Sierakowicach,
  - Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sierakowicach,
  - Zespołu interdyscyplinarnego,
  - Kaszubskiego Centrum Medycznego w Sierakowicach,
  - Gminnego Ośrodka Kultury w Sierakowicach,
  - Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach,
  - Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach,
  - Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kartuzach,
  - Klubu Abstynenta w Kartuzach,
  - Powiatowego Urzędu Pracy w Kartuzach,
  - Centrum Integracji Społecznej w Garczu,
  - Stowarzyszenia Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Sopot Filii w Sierakowicach.

3. W działaniach profilaktycznych na rzecz rodzin wychowujących dzieci należy szczególną rolę przypisać Parafiom i organizacjom pozarządowym działającym na rzecz mieszkańców Sierakowic oraz organizacjom kościelnym. Tak rozumiany program stanowić będzie pełne i kompleksowe ujęcie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sierakowicach zgodnie z wytycznymi Ministra Pracy i Polityki Społecznej i w terminie przez niego ustalonym sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny i przekazuje je właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem odpowiedniego systemu teleinformatycznego.

5. W terminie do dnia 31 maja każdego roku kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

IX. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Sierakowice oraz budżetu państwa (programy rządowe) lub innych zewnętrznych źródeł finansowania w tym Europejskiego Funduszu Społecznego.